

Balkan in Slovenci

Žarko Petan

Domnevam, da je Slovincem prvo informacijo o Balkanu posredoval nemški potopisec Johann Seumme, ki je v nekem svojem spisu v začetku 19. stoletja prvič omenil Balkanski polotok. Možakar je bil pomotoma prepričan, da se tako imenuje največje pogorje med Črnim in Jadranskim morjem. V resnici je Balkan turško ime za bolgarsko Staro goro. Na srečo so kmalu odkrili zmoto površnega vandrovc. Nekateri geografi so predlagali, naj bi Balkanski polotok preimenovali v Dinarski polotok, kar bi bilo bolj smiselno, ampak napačno ime se je že prijelo in tako je še danes v veljavi.

Tega dogodka sploh ne bi omenil, če ne bi bila ta naključna napaka samo ena v dolgi vrsti manipulacij in laži, ki so bile tako ali drugače povezane z razgibanim dogajanjem na Balkanu, kjer se je že od turških časov vedno lagalo na debelo. Laž v teh krajih ni bila greh, bila je edina možnost za preživetje, z laganjem so si nenehno ogroženi ljudje ohranjali življenje. Pravzaprav sploh ni šlo za laži, ampak za nekakšno nezavedno prikrojevanje resnice, in take polresnice so bile skoraj vedno verjetnejše, predvsem pa koristnejše od čiste resnice.

Leta 1878 je avstro-ogrsko vojska, ki je štela skoraj 200 000 mož, zasedla Bosno in Hercegovino. Muslimanski prebivalci, zlasti fevdalci, so se močno upirali okupatorjem. Avstrijci so potrebovali kar štiri mesece, da so zatrli odpor. Med avstrijskimi častniki in vojaki je bilo veliko Slovencev; ohranjenih je nekaj novinarskih člankov,

dnevniških zapisov in celo dve ali tri knjige, ki so jih napisali slovenski udeleženci tega vojaškega pohoda. Večinoma gre za priložnostna besedila, iz katerih pa se da razbrati slovenska naklonjenost eksotični deželi in njenim ljudem. Ti zapiski so po svoje podobni vzvišenim zapiskom angleških častnikov, ki so poročali o svojih izkušnjah v Indiji in drugih angleških kolonijah.

Srbski atentator Gavrilo Princip je leta 1914 v Sarajevu ubil avstrijskega prestolonaslednika, nadvojvodo Franca Ferdinanda in njegovo ženo, ta dogodek pa je sprožil prvo svetovno vojno. Avstrija je napadla Srbijo, že v nekaj dneh pa se je lokalna vojna razširila v krvavo morijo, v katero so se vpletle številne evropske države. Slovenski fantje so se v avstrijskih uniformah bojevali kar na treh frontah, proti Srbiji, Rusiji in Italiji.

Razpoloženje v Sloveniji pa je bilo leta 1914 bistveno drugačno kot leta 1878. Zamisel o združitvi vseh južno-slovanskih narodov (takrat so to bili Slovenci, Hrvati in Srbi – Črnogorcem in Makedoncem so odrekli status naroda) je imela na Slovenskem in Hrvaškem veliko iskrenih pristašev. Še najbolj so nad združitvijo vihali nos Srbi, njihov predsednik vlade Nikola Pašić se je, tako kot Milošević sedemdeset let pozneje, zavzemal za veliko Srbijo.

Kdaj in zakaj je dobil Balkan v očeh Slovencev zastrašujočo podobo? Ob koncu prve svetovne vojne so bili Slovenci nedvomno naklonjeni Srbom. Tudi ko smo se leta 1918 združili s Hrvati in Srbi sprva v kraljevino SHS, nato pa v kraljevino Jugoslavijo, je bilo slovensko javno mnenje v prid sožitju z našimi južnimi sosedi. Le

redki so opozarjali, da je bil Balkan že od nekdaj politično nestabilen, da veljajo Balkanci za nezanesljive prekucahu, nagnjene k nasilju. Agresivna unitaristična politika diktatorja kralja Aleksandra je zasekala prvo razpoko v slovensko-srbsko sožitje.

Po drugi svetovni vojni je Tito s prisilo in terorjem skoval med jugoslovanskimi narodi navidezno bratstvo in trhlo enotnost. Revolucionarni komunizem je prej omenjene balkanske slabe lastnosti potenciral, jim dodal nove, še slabše, ter jih razširil na vso Jugoslavijo. Uspešno je balkaniziral Slo-

venijo, ki se je vedno prištevala k Evropi in njeni civilizaciji.

Kaže, da je sožitje med južnoslovanskimi narodi mogoče samo, če so med njihovimi državami mednarodno zagotovljene meje in če mednarodna skupnost učinkovito poskrbi za pravice manjšin. Brž ko se jugoslovanski narodi znajdejo pod isto streho, pride do nespo-razumov in – kot pove izkušnja iz bližnje preteklosti – tudi do hudih zločinov.

Torej nam ne kaže drugega, kot da se imamo radi na daleč, če hočemo preživeti, ob pogoju seveda, da se vsi prilagodimo evropskim normam.

Se strinjate

Nezreli za Evropo

Dr. Janez Rugelj

Slovenci smo v primerjavi z drugimi evropskimi narodi po letu 1918, zlasti pa po letu 1945, zelo upočasnili svoj razvoj. Do leta 1918 so nas Germani »dresirali« v protestantskem odnosu do dela, medtem ko je bil vzhodni del nekdanje Jugoslavije najprej pod vplivom Bizantincev, nato pa Turkov. Zaradi tega so nastale razlike, ki glede odgovornosti do dolžnosti descendento upadajo od protestantov proti katolikom, pravoslavcem, mohamedancem, vzhodnim verstvom in poganom. Od leta 1918 smo se neprenehoma in vsestransko kvarili pod vplivom bizantinizma ter kombinacije bizantinizma in komunizma.

Zato smo Slovenci še zmeraj mnogo bliže Balkanu kakor Evropi. Tragične posledice boljševizma za nas je nazorno

definiral B. M. Zupančič: »Uničujoča dediščina titoizma in udbovstva a la Bizanc – 'byzantine' pomeni v angleščini 'devious', torej perverzno nepošten -, v kombinaciji z nezasluženim porabništvom in rezidualnim materinskim kompleksom v slovenski kolektivni psihi, to je morda zdaj najhujši davek, ki ga bomo Slovenci plačevali še generacije ...«

Eno od področij, na katerem plačujemo ta davek, je šolstvo, ki ga tarejo trije naglavni grehi: permisivni sistem vzgoje, feminizacija učiteljstva in omogočanje goljufanja učencev, dijakov in študentov. Kvarne posledice permisivnosti je v ameriških razmerah temeljito opisal Christopher Lasch. Iz njegove knjige povzemam nekaj najzanimivejših ugotovitev. V permisivnem vzgojnem sistemu otrok ne ponotranji očetovega nadjaza, ki je zanj notranji regulativ in mu omogoča svobodo;